

УДК 378.315:811.111

DOI: <http://doi.org/10.32589/1817-8510.2024.2.306369>

Каленська Валерія Леонідівна,

аспірантка

кафедри педагогіки та методики навчання іноземних мов

Київський національний лінгвістичний університет

ORCID ID: 0000-0002-8342-4399

valeriia.kalenska@knlu.edu.ua

ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В АНГЛІЙСЬКОМОВНОМУ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОМУ ГОВОРІННІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ CHATGPT

Статтю присвячено дослідженню формування навчально-стратегічної компетентності в англійськомовному професійно орієнтованому говорінні майбутніх учителів. У роботі розглянуто потенціал чат-бота ChatGPT як засобу навчання. Актуальність запропонованої статті зумовлена необхідністю цифровізації освітнього процесу і впровадження інноваційних засобів навчання, які будуть релевантними для формування досліджуваної компетентності. У статті обґрунтовано доцільність використання ChatGPT в освітніх цілях у вищій школі, оскільки він є чат-ботом, діалоговою системою, розробленою на основі штучного інтелекту, і може замінити викладача або співрозмовника в разі їхньої відсутності в певний момент. Проаналізовано функціонал ChatGPT і його особливості, як-от: здатність навчатися, запам'ятовувати й аналізувати необхідну інформацію, адаптуватися до взаємодії з конкретним користувачем. З'ясовано типові помилки користувачів, визначено основні переваги ChatGPT як засобу навчання, зокрема задоволення принципів диференційованого навчання, висока зацікавленість студентів, ефективність зворотного зв'язку й подібність до людської комунікації. До недоліків віднесено недостатню сформованість умінь користуватися штучним інтелектом у викладачів і студентів, прогнозованість відповідей чат-бота, втрату ефекту новизни з плином часу й відсутність достатньо сформованої методичної компетентності ChatGPT. За результатами практичного дослідження потенціалу ChatGPT подано рекомендації для студентів-користувачів ChatGPT щодо коректного формулювання запиту в чат-боті для швидкого досягнення поставленої мети, а саме конкретизація ролей, цільової аудиторії, завдань, запит до ChatGPT на зворотний зв'язок тощо. Розроблено вправи різних типів і видів для ознайомлення студентів зі стратегіями і формування в них умінь послуговуватися ними, використовуючи цей інноваційний засіб навчання. У результаті практичної перевірки запропоновані вправи довели свою ефективність для формування навчально-стратегічної компетентності в професійно орієнтованому говорінні майбутніх учителів.

Ключові слова: навчально-стратегічна компетентність; професійно орієнтоване говоріння; штучний інтелект; чат-бот; ChatGPT; комунікативна компетентність; навчальні та комунікативні стратегії; майбутні вчителі англійської мови.

Kalenska, Valeriia,

PhD student,

department of pedagogy and methodology
of foreign languages teaching,

Kyiv National Linguistic University

ORCID ID: 0000-0002-8342-4399

valeriia.kalenska@knlu.edu.ua

DEVELOPING LEARNING AND STRATEGIC COMPETENCE IN PRE-SERVICE TEACHERS' PROFESSIONAL ORAL ENGLISH COMMUNICATION USING CHATGPT

This article focuses on the research of developing learning and strategic competence in professional oral English communication of pre-service teachers. It investigates the potential of chatbot ChatGPT as a learning tool. It highlights the need for digitalization of the learning process and application of relevant innovative teaching tools. This case study examines and explains the feasibility of this artificial intelligence-powered chatbot implementation for academic purposes in universities. ChatGPT serves as a conversational agent capable of substituting a teacher or interlocutor in their absence at any given time. The paper analyses ChatGPT's functionalities and distinctive features, such as the ability to learn, retain, and process significant information, adapt to interactions with individual users. The research describes common user errors and the main advantages of utilising ChatGPT as a learning tool, i.e., it enables the differentiation principles, increases students' motivation to study, provides an effective feedback, and resembles human communication. However, the most significant drawbacks in its implementation include the lack of proficiency among both students and teachers in using artificial intelligence-powered programmes, predictability of the chatbot's responses, the decline in novelty effect over time, and ChatGPT's insufficiently developed professional teaching competence. Therefore, practical experimentation with ChatGPT's functions has resulted in the guidelines for users to word their requests appropriately to achieve intended outcomes. Students are supposed to define their roles, target audience, tasks and solicit feedback. Furthermore, this research suggests the exercises of different types that introduce diverse strategies and teach students to apply them by utilising this innovative learning tool. The exercises have proven to be effective for developing learning and strategic competence in professional oral English communication of pre-service teachers.

Key words: *learning and strategic competence; professional oral communication; artificial intelligence; chatbot; ChatGPT; communicative competence; learning and communicative strategies; pre-service English teachers.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства однією з ключових компетентностей майбутніх учителів англійської мови є вміння швидко й ефективно засвоювати нові знання та розвивати необхідні навички і вміння. Про важливість формування цієї компетентності свідчить низка освітніх програм ЗВО України, а також Європейські вимоги до підготовки вчителя іноземних мов, у яких однією із цінностей визначено важливість навчання впродовж усього життя (*life-long learning*) (Kelly & Grenfell, 2004). Безсумнівно, саме навчально-стратегічна компетентність (НСтК) зможе забезпечити виконання однієї з цілей Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки – “впровадження концепції навчання впродовж усього життя”, адже однією з кінцевих цілей формування цієї компетентності є автономія навчання та вміння оволодівати іншими компетентностями з найменшою допомогою викладачів (2022).

Згідно зі Стратегією розвитку вищої освіти в Україні найбільш поширеною проблемою підготовки майбутніх фахівців загалом та майбутніх учителів англійської мови зокрема є невідповідність навичок випускників ЗВО потребам роботодавців, а також відставання освіти від цифровізації. Серед необхідних умінь майбутніх учителів англійської мови, безсумнівно, слід виокремити вміння користуватися сильними сторонами сучасних технологій. Саме тому однією з операційних цілей є впровадження інноваційних технологій та засобів навчання, що відповідатимуть світовому науково-технічному рівню у вищій школі (2022). Також нещодавно проведені дослідження щодо впровадження змішаного навчання у вищій школі підтверджують ефективність поєднання дистанційного і традиційного навчання та самостійної роботи, яка охоплюватиме навчальну діяльність студентів без втручання викладача та активного застосування інноваційних технологій, серед яких важливу роль відіграватиме штучний інтелект (ШІ) (Мельник, 2023b).

Сьогодні все більше зростає інтерес до ШІ та численних чат-ботів, які були розроблені та стали доступні звичайним користувачам Інтернету протягом останніх кількох років. Цю технологію широко використовують у комерційних та освітніх цілях. Наразі чат-ботами послуговуються в різних застосунках для комунікації (*Whatsapp, Telegram, Slack*), соціальних мережах (*Instagram, Facebook, Twitter*), комп’ютерних іграх тощо (Belda-Medina & Calvo-Ferrer, 2022). Зараз чат-боти стали частиною життя багатьох користувачів, що значно полегшує й оптимізує значну кількість процесів. Ми вважаємо най-

більш доцільним упроваджувати використання ШІ для формування НСтК у майбутніх учителів англійської мови, а саме чат-бот *ChatGPT*, який розроблений організацією *OpenAI* та доступний для використання з листопаду 2022 року. *ChatGPT* має безплатну версію *GPT 3.5*, а також є зрозумілим для користувача, який може легко отримати доступ, створивши обліковий запис *OpenAI*. Він працює на основі великої мовної моделі, аналізуючи різні за обсягом тексти й саме у такий спосіб видає інформацію, написану природною людською мовою (Open AI, 2022). Проте для найбільш продуктивного використання цієї програми студентам-користувачам слід навчитися формулювати свої запити якомога точніше та коректніше, чому треба навчати на практичних заняттях у ЗВО. Очевидно, що для користування ШІ студенти також повинні бути здатними до критичного мислення, адже ця програма нерідко вигадує інформацію, яка потребує додаткової перевірки. Для цього потрібно проаналізувати потенціал та небезпеки, пов’язані із залученням *ChatGPT* в освітній процес, та запропонувати вправи для оволодіння знаннями, навичками і вміннями користуватися ним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значна кількість світових науковців та методистів звертали свою увагу на формування НСтК (Л. Бахман, Н. Білоножко, А. Венден, Ю. Гудима, І. Задорожна, О. Конотоп, В. Кук, Д. Ларсен-Фрімен, Р. Оксфорд, Т. Олійник, П. Сір, Л. Ягеніч та ін.) у різних аспектах підготовки здобувачів освіти, а саме в аудіюванні, говорінні, формуванні лексичної і граматичної компетентностей за допомогою різних засобів навчання, однак небагато науковців досліджували особливості використання ШІ та впровадження його до процесу формування іншомовної комунікативної компетентності у ЗВО.

К. Жанг і А. Б. Аслан проаналізували потенційні переваги використання ШІ для освітніх цілей і запропонували певні інструкції для полегшення роботи з ним (Zhang & Aslan, 2021). Провівши власне дослідження застосування чат-ботів для навчання іноземної мови, Дж. Белда-Медіна і Дж. Р. Калво-Феррер дійшли висновку про їхню ефективність, оскільки ця інноваційна технологія слугує співрозмовником для користувача, що допомагає розвивати іншомовну комунікативну компетентність (Belda-Medina & Calvo-Ferrer, 2022). С. Ніколаєва та ін. (2023) досліджували формування компетентності в говорінні в майбутніх менеджерів за допомогою *ChatGPT*, розробили низку завдань і підтвердили ефективність використання *ChatGPT* для формування зазначеної компетентності (Nikolaeva et al., 2023). А. Мельник висвітлила проблему застосування *ChatGPT* як засобу в практичній мовній підготовці магістрантів, майбутніх викладачів англійської мови, запропонувавши декілька за-

вдань для формування різних аспектів іншомовної комунікативної компетентності (Мельник, 2023а).

Водночас, проаналізувавши численні праці науковців, мусимо визнати, що питання використання ШІ, а саме *ChatGPT*, для покращення формування НСтК в англійськомовному професійно орієнтованому (ПОГ) говорінні в майбутніх учителів залишилося нерозв'язаним. Тому, на нашу думку, потрібно більш докладно схарактеризувати особливості застосування *ChatGPT* майбутніми вчителями англійської мови та визначити потенційні небезпеки послугоування цією інноваційною технологією в процесі навчання у ЗВО.

Мета статті – проаналізувати формування НСтК у ПОГ майбутніх учителів англійської мови із використанням *ChatGPT*, описати функціонал цього чат-бота, виокремити переваги й недоліки впровадження цього чат-бота до освітнього процесу у ЗВО, сформулювати рекомендації щодо його застосування і запропонувати приклади вправ для формування НСтК у ПОГ із використанням *ChatGPT*.

Виклад основного матеріалу дослідження. Загалом термін “чат-бот” (“розмовний агент”, “діалогова система”) означає комп’ютерну програму, основою для якої є ШІ, який симулює письмову або усну розмову між користувачем та комп’ютером (Gupta et al., 2020). Варто зазначити, що такі чат-боти вміють навчатися під час розмови з користувачем, тобто запам’ятовувати певну інформацію для використання в майбутньому, адаптуватися до спілкування з конкретним користувачем, а також покращувати свої відповіді в майбутньому на основі отриманої інформації. Безсумнівно, *ChatGPT* можна розглядати як співрозмовника або ж своєрідного “викладача”, який доступний у будь-який момент у будь-якому місці, особливо в тих випадках, коли немає доступу до формальної освіти або ж можливості вести діалог з іншими людьми загалом і носіями мови зокрема. *ChatGPT* дає змогу формувати іншомовну комунікативну компетентність у своєму найбільш ефективному темпі кожного користувача, що й забезпечує індивідуальний підхід до нього.

Сьогодні академічна спільнота висловлює свою стурбованість щодо використання ШІ в освітньому процесі, адже ШІ загалом і *ChatGPT* зокрема студенти використовують винятково за відсутності власних ідей для генерування наукових праць або для виконання ним інших завдань замість самих студентів, які не дотримуються правил академічної доброчесності. Проте, на нашу думку, *ChatGPT* може мати набагато ширший навчальний потенціал.

Проаналізувавши можливості застосування *ChatGPT* для освітніх цілей, ми виокремили ключові переваги й потенційні небезпеки користування цією програмою. Узагальнені переваги й недоліки використання *ChatGPT* у процесі формування іншомов-

ної комунікативної компетентності загалом і в англійськомовному ПОГ майбутніх учителів зокрема представлені в Табл. 1.

Таблиця 1

Переваги та потенційні недоліки використання *ChatGPT* для формування НСтК в англійськомовному ПОГ майбутніх учителів

Переваги	Недоліки
Підвищення зацікавленості й мотивації студентів	Поступове зменшення зацікавленості з плином часу
Позитивний вплив на готовність спілкуватися англійською мовою	Недостатня методична компетентність чат-бота
Подібність до людської комунікації	Передбачуваність відповідей <i>ChatGPT</i>
Ефективний зворотний зв'язок і рефлексія	Труднощі з отриманням потрібної відповіді від <i>ChatGPT</i>
Формування НСтК з одночасною відповідністю принципам диференційованого навчання	Потреба розвитку в студентів специфічних умінь користування <i>ChatGPT</i>

Розглянемо вказані в таблиці **переваги** й **потенційні недоліки** більш докладно.

Однією з **переваг** *ChatGPT* є можливість постійного вправління (*drilling*), тобто виконання одноманітних завдань або тренування у використанні лексичних одиниць чи граматичних конструкцій у різних контекстах стільки разів, скільки потрібно. Студенти можуть створювати запит у чат-боті щодо відпрацювання конкретної мовної або мовленнєвої одиниці й робити це нескінченну кількість разів, отримуючи зворотний зв'язок від цієї технології. На відміну від викладача або інших студентів, *ChatGPT* не може втомитись і генеруватиме численну кількість завдань для користувача. Водночас студенти з різними стилями навчання матимуть змогу отримати користь від використання *ChatGPT*, оскільки вони можуть і читати відповідь від ШІ, що задовольнить потребу здобувачів освіти, які схильні до візуального стилю навчання, і прослухати озвучування відповіді від чат-бота, що допоможе аудіалам. Варто зазначити, що озвучений *ChatGPT* текст звучить доволі природно та має задовільне інтонаційне оформлення. Проаналізувавши потенціал *ChatGPT* і практично дослідивши його функціонал, ми дійшли висновку, що цей засіб відповідає принципам диференційованого підходу до навчання іноземної мови, який ґрунтується на індивідуалізації і студентоцентрованості освітнього процесу. Саме ці підходи були визначені в нашому дослідженні як основні для формування

НСтК у ПОГ майбутніх учителів англійської мови (Каленська, 2023).

Вважаємо слушними зазначені доведені переваги використання чат-ботів в освітній сфері в дослідженні американських науковців К. Жанг та А. В. Аслан. Вони стверджують, що чат-боти, які за своєю природою є інтерактивними, заохочують та залучають студентів до комунікації, оскільки спілкування є основною метою створених чат-ботів, і підвищують інтерес, зацікавленість та мотивацію до навчання (Zhang & Aslan, 2021). Також чат-боти є порівняно новою технологічною розробкою, яка ще досить рідко застосовується як засіб навчання, і саме тому студенти будуть охоче користуватися ними і знаходити нові можливості для поліпшення своєї НСтК. Водночас учені стверджують, що використання чат-ботів має позитивний вплив на готовність спілкуватися іноземною мовою, що допомагає знизити тривожність та підвищити впевненість студентів у спілкуванні, що також є важливими вміннями НСтК (Ayedoun et al., 2015). Отже, проаналізувавши відповідні праці, ми дійшли висновку, що використання *ChatGPT* як засобу навчання матиме позитивний вплив на вмотивованість і зацікавленість студентів до вивчення іноземної мови, а також сприятиме розвитку впевненості під час комунікації нею.

Дослідження, проведене методистами С. Ніколаєвою, В. Черниш, Г. Бойко й О. Галинською (2023), доводить, що використання вправ та завдань із залученням можливостей *ChatGPT* у поєднанні з необхідною фасилітацією та скафолдингом (*scaffolding*) від викладача має позитивний вплив на розвиток усномовленневої компетентності в конфліктних і неконфліктних ситуаціях (Nikolaeva et al., 2023). У своїй роботі можемо покладатися на ці результати, адже вміння розв'язувати конфліктні ситуації із застосуванням відповідних стратегій є одним зі складників НСтК у ПОГ майбутніх учителів, оскільки в професійній діяльності педагогів можуть виникати численні ситуації, які потребують миттєвої реакції та розв'язання.

Ще однією помітною перевагою ІІІ є здійснення ефективного зворотного зв'язку від *ChatGPT*. Цей засіб вміє проаналізувати проведену з ним розмову або ж будь-який надісланий йому контент, наприклад, частину діалогу з іншим співрозмовником, план виступу на конференціях різного типу, текст усного виступу тощо. Надані цим чат-ботом відгуки та поради допоможуть поліпшити процес навчання та пришвидшити засвоєння потрібного матеріалу. Безсумнівно, зворотний зв'язок від *ChatGPT* також допоможе студентам розвивати вміння рефлексії, які є ключовими для формування НСтК у ПОГ.

Водночас у результаті аналізу ми виявили, що *ChatGPT* має певні **недоліки**, які можуть стати потенційними небезпеками, які ми проілюструємо далі.

Науковці погоджуються, що технології на основі ІІІ мають недоліки, які потрібно завжди враховувати під час імплементації їх в освітньому процесі. К. Жанг та А. В. Аслан переконані, що недостатня сформованість навичок і вмінь користуватися ІІІ у викладачів, а також брак рекомендацій та правил для педагогів щодо особливостей застосування ІІІ можуть стати на заваді в його впровадженні до освітнього процесу. До потенційної небезпеки відносять також проблеми високої вартості, етичності (порушення певних норм етики) й інколи порушення політики конфіденційності й персональних даних (Zhang & Aslan, 2021).

Варто взяти до уваги той факт, що нині функціонал цього чат-боту найкраще розроблений для англійської мови, якою самі розробники й радять користуватися у *ChatGPT*. Тому студенти з низьким рівнем володіння англійської мови можуть стикнутися з низкою проблем та потребувати значної фасилітації з боку викладача, а це означає, що ці студенти з високою ймовірністю не зможуть самостійно працювати, й у такий спосіб у них не будуть успішно розвиватися необхідні мовленнєві навички і вміння іноземної мови. Проте студенти старших курсів, майбутні учителі англійської мови, здебільшого мають достатній рівень сформованості іншомовної комунікативної компетентності, а саме рівень C1, і зазначений недолік не повинен стати на заваді.

Нещодавно проведене закордонними науковцями дослідження доводить, що ще одним недоліком використання чат-ботів є передбачуваність відповідей, наданих цим "співрозмовником". Попри те, що спілкування із чат-ботом подібне до людської комунікації, варто пам'ятати, що *ChatGPT* – це все ще комп'ютерна програма (Fryer et al., 2019). Прикладом зазначеної прогнозованості відповідей може слугувати те, що на запитання користувача "How are you?" *ChatGPT* найчастіше відповідає: "I'm doing well, thanks for asking. How are you?".

Ще одним недоліком називають втрату ефекту новизни щодо цього засобу навчання, що тягне за собою втрату зацікавленості студентів із плином часу. Саме тому майбутні вчителі англійської мови потребуватимуть нових інноваційних способів (Fryer et al., 2019). Проте, на нашу думку, *ChatGPT* сприятиме цифровізації освітнього процесу, а також розвитку вмінь у студентів і викладачів користуватися сучасними технологіями. Безсумнівно, цей чат-бот цілком може слугувати ефективною заміною людської взаємодії в ті моменти, коли така взаємодія неможлива.

Оскільки наше дослідження сконцентроване на формуванні НСтК у ПОГ майбутніх учителів англійської мови, ми виокремлюємо ще один недолік, який був помічений під час тривалого практичного використання *ChatGPT*, а саме неповна компетентність цього чат-бота в професійно орієнтованому

аспекті. ПОГ вчителів є специфічним явищем, мовою спеціальності, яку, на жаль, розробники *ChatGPT* не можуть врахувати повністю. Нерідко *ChatGPT* неправильно використовує терміни, якими має володіти кожен майбутній учитель, або ж взагалі не знає про їхнє існування. Ще однією небезпекою є те, що він може генерувати нові терміни, яких немає на сьогодні в методичній або педагогічній науці, самостійно створювати назви наукових праць і періодичних видань, прізвища дослідників тощо. Тому треба бути обачними й перевіряти інформацію, яку надає цей інноваційний інструмент.

Усебічно проаналізувавши функціонал *ChatGPT* для забезпечення цілої низки навчальних цілей, ми можемо констатувати, що нерідко виникають труднощі з отриманням бажаної відповіді від чат-бота. Оскільки чат-бот працює за принципом типовості, під час виходу із нестандартно заданої ситуації програма не завжди спроможна сформулювати точну та влучну відповідь. Тому виникає необхідність у перефразуванні, уточненні й поясненні запиту для того, щоб *ChatGPT* проаналізував його й надав релевантну відповідь. Проте після багаторазового застосування цієї технології користувач зникає до докладного пояснення своїх намірів і конкретизації поставлених завдань, що уможливорює швидку та якісну відповідь від *ChatGPT*.

Зважаючи на власний досвід використання *ChatGPT* з освітньою метою, ми підсумували, що потрібно дотримуватися певних правил застосування цього чат-бота, щоб отримати якомога більше користі і зменшити вплив перелічених вище недоліків. Пропонуємо дотримуватися розроблених нами **рекомендацій** для викладачів та студентів щодо користування *ChatGPT*, а саме безплатної версії *ChatGPT 3.5*, якої буде достатньо для виконання запропонованих вправ і завдань.

1. Конкретизація ролей студентів та *ChatGPT* у процесі виконання вправ. На початку створення кожного нового чату рекомендуємо чітко вказувати роль для *ChatGPT*, адже в такий спосіб можна досягнути найкращого розуміння чат-ботом мети спілкування з ним. Наприклад, потрібно вказати, що *ChatGPT* є учнем у школі, який має труднощі із засвоєнням певної граматичної теми й часто робить помилки у своєму мовленні, а метою майбутнього вчителя англійської мови є коректне виправлення цих помилок. Формулювання запиту повинно бути чітким та зрозумілим програмі, як-от: “*Act as a school student who struggles to learn the difference between Past Simple and Past Continuous, and makes mistakes using these tenses. I am a teacher whose task is to correct your (student’s) mistakes in an appropriate way*”. Безсумнівно, спілкуватися з

ChatGPT краще англійською мовою через причини, зазначені вище.

2. Чітке та докладне формулювання завдання для *ChatGPT*. Для того, щоб найшвидше досягти поставленої мети, студент має поінформувати чат-бота щодо своєї цілі й конкретно поставити завдання. Для пояснення різниці між кількома лексичними одиницями, наприклад, запит до *ChatGPT* може мати такий вигляд: “*Act as an EFL expert, explaining the difference between the notions of ‘approach’ and ‘tool’ in the context of English teaching. Provide examples for better understanding*”.

3. Зазначення цільової аудиторії. У разі, якщо майбутній учитель англійської мови використовує *ChatGPT* для підготовки до ПОГ, як-от до виступу на науково-практичній конференції, то варто вказати, хто буде слухачами його виступу, їхній рівень володіння мовою, тему самої конференції тощо.

4. Запит на повторне генерування відповіді чат-ботом та реакція на неї. Як зазначено вище, *ChatGPT* – це технологія, яка здатна до самонавчання, тому, коли здобувачі освіти не задоволені відповідями чат-бота, варто просити його генерувати іншу відповідь й обов’язково оцінювати її, позаяк у подальшому *ChatGPT* зможе взяти це до уваги і краще реагувати на запити студентів.

5. Запит на надання зворотного відгуку від *ChatGPT*. Цей чат-бот вмє перевіряти й аналізувати допущені помилки в тексті або ж у розмові з ним і надавати користувачеві інформацію щодо певних недоліків. Рекомендовано просити *ChatGPT* написати його відгук та дати поради задля того, щоб надалі уникати схожих помилок.

Взявши до уваги проаналізовані нами сучасні дослідження, виокремлені переваги й недоліки використання *ChatGPT* для формування НСтК у ПОГ й перелічені вище рекомендації щодо його застосування, ми розробили приклади вправ і завдань, які можуть бути впроваджені до освітнього процесу.

Вправа 1. Мета – ознайомити студентів з когнітивною стратегією планування усного професійно орієнтованого мовлення. Вправа рецептивна, умовно-комунікативна, індивідуальна, письмова, одномовна.

You are preparing for a conference. Ask ChatGPT to generate a plan for your future speech at the meeting with your colleagues regarding teaching English to young learners. Provide ChatGPT with the text of your brief speech and ask it to create this plan in 2 different way: a table format and logical chains or notes. Then, compare both methods and determine which one you consider to be the most effective for you, explaining why.

Проілюструємо один із варіантів відповіді *ChatGPT* на цю вправу (див. Рис. 1).

ChatGPT

Here's a condensed plan for your speech:

1. **Introduction:**
  - Welcome and gratitude.
  - Topic introduction: Teaching young learners.
2. **Young Learners:**
  - Definition and age range.
  - Emphasis on understanding their psychology.
3. **Learning Environment:**
  - Importance of sensory experiences.
  - Nurturing curiosity and exploration.
4. **Educator's Role:**
  - Fostering emotional well-being.
  - Tailoring teaching approaches.
5. **Invitation for Discussion:**
  - Audience questions and thoughts.
  - Encouragement for participation.
6. **Conclusion:**
  - Summary of key points.
  - Thanks to the audience.

This shortened plan retains the essential elements of your speech while making it more concise and focused. Adjust the timing of each section as necessary to fit your allotted speaking time.

ChatGPT

Certainly! Here's your speech plan in a table format with key words:

Section	Key Words
Introduction	Welcome, gratitude, teaching young learners
Young Learners	Definition, age range, understanding psychology
Learning Environment	Sensory experiences, nurturing curiosity, exploration
Educator's Role	Fostering emotional well-being, tailoring approaches
Invitation for Discussion	Audience questions, participation
Conclusion	Summary, thanks

This table provides a clear outline of your speech with key words for each section, helping you stay focused and on track during your presentation.

Рис. 1. Приклад відповіді ChatGPT на запит студента у вправі 1

Вправа 2. Мета – навчити студентів використовувати компенсаторні стратегії, а саме перифраз власного висловлювання. Вправа рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, індивідуальна, письмова, одномовна.

You are going to prepare for a speech at the scientific conference.

This task consists of several steps.

STEP 1. Ask ChatGPT to generate a brief text for your future speech at the conference, providing it with a plan.

STEP 2. After reading the generated text, identify the words and phrases that might be difficult for you to remember or might slip your mind during the conference, considering your prior experience and English level. Then ask the chatbot to highlight the words in the text that it believes might be difficult for you to remember, and compare them with your list.

STEP 3. Copy the text and use your compensatory skills to replace the highlighted phrases without changing the meaning of the text.

STEP 4. Ask ChatGPT to check your interpretation of the text and provide you with the feedback. Analyse your mistakes afterwards.

Вправа 3. Мета – навчити студентів використовувати метакогнітивні стратегії, а саме визначення свого стилю навчання. Вправа рецептивна, умовно-комунікативна, індивідуальна, письмова, одномовна.

Ask ChatGPT to describe various existing learning styles and provide you with examples related to ESL learning. Try to figure out what your learning styles are. (NOTE: People don't usually have only one learning style. Mostly, they have a combination of several ones.) Then ask ChatGPT to provide a number of questions for you to identify your learning styles. Read the generated questions and answer them. Compare your findings and ChatGPT's conclusions.

Вправа 4. Мета – навчити студентів використовувати прямі когнітивні стратегії у використанні клішованих фраз. Вправа рецептивна, умовно-комунікативна, індивідуальна, письмова, одномовна.

Ask ChatGPT to come up with 10 phrases which can be used in an online English lesson to inform your students about issues with their webcam. These phrases should be understandable for students of different English language levels (e.g., A1, A2, B1). ChatGPT shouldn't indicate which phrase might be suitable for which level. Determine it yourself and have ChatGPT check your answers. Analyse the results.

Проілюструємо один із варіантів відповіді ChatGPT на цю вправу (див. Рис. 2).

Вправа 5. Мета – навчити студентів використовувати прямі когнітивні стратегії, а саме клішовані фрази. Вправа рецептивно-репродуктивна, комунікативна, індивідуальна, письмова, одномовна.

Ask ChatGPT to role-play as your student who is experiencing issues with their camera in an online English lesson (NOTE: specify the level). Imagine it's the start of the class. Engage in a conversation with ChatGPT, using the appropriate cliché phrases from the previous exercise. Upon concluding the conversation, request ChatGPT to provide feedback regarding your interactional skills.

Безсумнівно, запропоновані вище вправи радимо використовувати не на одному занятті, а на серії занять, оскільки неможливо відвести на формування НСтК у ПОГ понад 10 % практичного заняття. Розроблені вправи продемонстрували свою результативність під час їх застосування. Серед основних причин їхньої ефективності є також емоційність студентів під час роботи зі ШІ через інноваційність цього засобу, що підвищує його навчальний потенціал.

You
Act as an EFL expert-adviser. I am an English teacher. Come up with 10 phrases which can be used in an online English lesson to inform my students about issues with their webcam. These phrases should be understandable for students of different English language levels (e.g., A1, A2, B1). Don't indicate which phrase might be suitable for which level, I have to guess it myself.

ChatGPT
Of course! Here are 10 phrases for informing students about issues with their webcam:

1. Your camera isn't working properly.
2. We can't see you on the screen.
3. Your camera seems to be off.
4. Can you check your camera settings, please?
5. It's difficult to see you clearly.
6. Your video isn't coming through.
7. Please make sure your camera is turned on.
8. We're having trouble seeing your video feed.
9. Is your camera working okay?
10. Your camera may be blocked or covered.

Feel free to guess which level each phrase corresponds to, and I'll check your answers afterward!

You
Check if I guessed correctly.
Your camera isn't working properly. - A1
We can't see you on the screen. - A1
Your camera seems to be off. - A2
Can you check your camera settings, please? - A2
It's difficult to see you clearly. - B1
Your video isn't coming through. - B1
Please make sure your camera is turned on. - A1
We're having trouble seeing your video feed. - A1
Is your camera working okay? - A1
Your camera may be blocked or covered. - A1

ChatGPT
You made some accurate guesses! Here are the correct levels for each phrase:

1. Your camera isn't working properly. - A2
2. We can't see you on the screen. - A1
3. Your camera seems to be off. - B1
4. Can you check your camera settings, please? - A2
5. It's difficult to see you clearly. - A2
6. Your video isn't coming through. - B1
7. Please make sure your camera is turned on. - A1
8. We're having trouble seeing your video feed. - A1
9. Is your camera working okay? - A1 ↓
10. Your camera may be blocked or covered. - A1

Рис. 2. Приклад відповіді *ChatGPT* на запит студента у праві 4

Результати дослідження. Отже, підсумовуючи все зазначене вище, ми дійшли висновку, що формування НСтК у ПОГ майбутніх учителів англійської мови із застосуванням чат-бота *ChatGPT* є ефективним. Специфіка цієї інноваційної технології полягає в тому, що *ChatGPT* – це чат-бот, створений на основі ШІ, який може комунікувати зі студентами в разі відсутності викладача або інших співрозмовників. До переваг *ChatGPT* належать: позитивний вплив на готовність студентів спілкуватися іноземною мовою і їхню мотивацію до навчання, наявність ефективного зворотного зв'язку і подібність до людської комунікації. Водночас у процесі практичного використання цього засобу ми виявили певні недоліки в рамках використання під час занять англійської мови у вищій школі, як-от: прогнозованість відпові-

дей *ChatGPT*, недостатньо передбачена розробниками методична компетентність чат-бота й поступове втрачання ефекту новизни, що призводить до зменшення мотивації студентів. Сформулювавши деякі рекомендації щодо застосування цієї інноваційної програми, серед яких конкретизація ролей студентів і *ChatGPT*, чітке формулювання завдань, цільової аудиторії і обов'язковий запит на зворотний зв'язок від чат-бота, ми запропонували низку вправ для формування НСтК в англійськомовному ПОГ майбутніх учителів, які на практиці довели свою ефективність та можуть бути впроваджені до освітнього процесу.

Перспективи подальших розвідок. Перспективами подальших досліджень вважаємо характеристику складників і змісту навчання НСтК у ПОГ майбутніх учителів англійської мови, а також розроблення теоретичного підґрунтя створення комплексу вправ, який увійде до цілісної підсистеми вправ для формування НСтК у ПОГ з використанням можливостей ШІ.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Каленська, В. Л. (2023). Формування навчально-стратегічної компетентності в англійськомовному професійно орієнтованому говорінні майбутніх учителів в аспекті рефлексивного й диференційованого підходів. *Іноземні мови*, 3, 14–19.
<https://doi.org/10.32589/1817-8510.2023.3.290244>
- Мельник, А. І. (2023а). Використання чат-боту ChatGpt у практичній мовній підготовці майбутніх викладачів англійської мови. *Вісник Національного університету "Чернігівський колегіум" імені Т. Г. Шевченка. Серія Педагогічні науки*, 21 (177), 100–107.
<https://doi.org/10.58407/visnik.232117>
- Мельник, А. І. (2023б). Особливості технології змішаного навчання у системі вищої освіти. *Наукові записки. Серія: педагогіка*, 1(2), 23–31.
<https://doi.org/10.25128/2415-3605.22.2.3>
- Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки. (2022).
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>
- Ayedoun, E., Hayashi, Y., & Seta, K. (2015). A conversational agent to encourage willingness to communicate in the context of English as a foreign language. *Procedia Computer Science*, 60, 1433–1442.
<https://doi.org/10.1016/j.procs.2015.08.219>
- Belda-Medina, J., & Calvo-Ferrer, J. R. (2022). Using Chatbots as AI Conversational Partners in Language Learning. *Applied Sciences*, 12, 8427.
<https://doi.org/10.3390/app12178427>
- Fryer, L.K., Nakao, K., & Thompson, A. (2019). Chatbot learning partners: Connecting learning experiences, interest and competence. *Computers in Human Behavior*, 93, 279–289.
<https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.12.023>
- Gupta, A., Hathwar, D., & Vijayakumar, A. (2020). Introduction to AI chatbots. *International Journal of Engineering Research & Technology*, 9, 255–258.
<https://doi.org/10.17577/IJERTV9IS070143>
- Kelly, M., & Grenfell, M. (2004). *European Profile for Language Teacher Education. A Frame of Reference*. University of Southampton.
- Kelly, M., Grenfell, M., Allan, R., & McEvoy, W. (2004). *European Profile for Language Teacher Education – A Frame of Reference. Final Report*. University of Southampton.
- Nikolaeva, S., Chernysh, V., Boiko, H., & Galynska, O. (2023). Business simulation games in developing pre-service restaurant managers'

- speech interaction competence using GPTChat. *Advanced Education*, 10(22), 27–37.
<https://doi.org/10.20535/2410-8286.276166>
- Open AI. (2022, November 30). *Introducing ChatGPT*.
<https://openai.com/index/chatgpt>
- Zhang, K., & Aslan, A. B. (2021). AI technologies for education: Recent research & future directions. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 2(2021), 100025.
<https://doi.org/10.1016/j.caeai.2021.100025>
- maibutnikh uchyteliv v aspekti refleksyvnogo y dyferentsiiovanoho pidkhodiv. *Inozemni movy*, 3, 14–19.
<https://doi.org/10.32589/1817-8510.2023.3.290244>
- Kelly, M., & Grenfell, M. (2004). *European Profile for Language Teacher Education. A Frame of Reference*. University of Southampton.
- Kelly, M., Grenfell, M., Allan, R., & McEvoy, W. (2004). *European Profile for Language Teacher Education – A Frame of Reference. Final Report*. University of Southampton.
- Melnyk, A. I. (2023a). Vykorystannia chat-botu ChatGpt u praktychnii movnii pidhotovtsi maibutnikh vykladachiv anhliiskoi movy. *Visnyk Natsionalnoho universytetu “Chernihivskiy kolehium” imeni T. H. Shevchenka. Seriiia Pedahohichni nauky*, 21 (177), 100–107.
<https://doi.org/10.58407/visnik.232117>
- Melnyk, A. I. (2023b). Osoblyvosti tekhnolohii zmishanoho navchannia u systemi vyshchoi osvity. *Naukovi zapysky. Seriiia: pedahohika*, 1(2), 23–31.
<https://doi.org/10.25128/2415-3605.22.2.3>
- Nikolaeva, S., Chernysh, V., Boiko, H., & Galynska, O. (2023). Business simulation games in developing pre-service restaurant managers’ speech interaction competence using GPTChat. *Advanced Education*, 10(22), 27–37.
<https://doi.org/10.20535/2410-8286.276166>
- Open AI. (2022, November 30). *Introducing ChatGPT*. <https://openai.com/index/chatgpt>
- Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2022–2032 roky. (2022). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Text>
- Zhang, K., & Aslan, A. B. (2021). AI technologies for education: Recent research & future directions. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 2(2021), 100025.
<https://doi.org/10.1016/j.caeai.2021.100025>

REFERENCES

- Ayedoun, E., Hayashi, Y., & Seta, K. (2015). A conversational agent to encourage willingness to communicate in the context of English as a foreign language. *Procedia Computer Science*, 60, 1433–1442.
<https://doi.org/10.1016/j.procs.2015.08.219>
- Belda-Medina, J., & Calvo-Ferrer, J. R. (2022). Using Chatbots as AI Conversational Partners in Language Learning. *Applied Sciences*, 12, 8427.
<https://doi.org/10.3390/app12178427>
- Fryer, L. K., Nakao, K., & Thompson, A. (2019). Chatbot learning partners: Connecting learning experiences, interest and competence. *Computers in Human Behavior*, 93, 279–289.
<https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.12.023>
- Gupta, A., Hathwar, D., & Vijayakumar, A. (2020). Introduction to AI chatbots. *International Journal of Engineering Research & Technology*, 9, 255–258.
<https://doi.org/10.17577/IJERTV9IS070143>
- Kalenska, V. L. (2023). Formuvannia navchalno-stratehichnoi kompetentnosti v anhliiskomovnomu profesiino oriientovanomu hovorinni

Отримано 23.04.2024 р.